

VARNARAÐILI HAFNAÐI AÐ HLITA ÚRSKURÐI

Mál nr. 110/2023**Nafn málskotsaðila (M)****Nafn varnaraðila (V)****Heiti váttryggingar: Sjúkdómatrygging og líftrygging.****Takmörkun ábyrgðar váttryggingafélags. Upplýsingaskylda váttryggðs.****Gögn.**

1. Málskot móttakið 22. mars 2023, ásamt fylgiskjöllum.
2. Bréf V dags. 5. maí 2023, ásamt tjónstilkynningu vegna sjúkdómatryggingar dags. 8. september 2022 og svarbréf endurtryggjanda vegna málsins, dags. 3. maí 2023.

Málsatvik.

Í gögnum málsins kemur fram að eiginmaður M (hér eftir X) undirritaði svokallaða heilbrigðisyfirlýsingu vegna umsóknar um bæði líftryggingu og sjúkdómatryggingu hjá V hinn 29. október 2021 og í kjölfarið voru gerðir váttryggingasamningar um báðar váttryggingar. X greindist með krabbamein í lifur í ágúst 2022 og bótakrafa í sjúkdómatryggingu X var send til V 8. september 2022. X lést hinn 12. nóvember 2022 og gerði M kröfu um bætur úr líftryggingu X í kjölfarið. V hefur hafnað bótaskyldu úr sjúkdóma- og síðar líftryggingu X. Ekki liggur fyrir í málinu hvort M sé eini erfingi X eða hvort hún situr í óskiptu búi þannig að krafa sem X hafði uppi til greiðslu bóta úr sjúkdómatryggingu sé á forræði M.

V telur að X hafi gefið rangar og ófullnægjandi upplýsingar um heilsufar sitt þegar hann sótti um váttryggingar með heilbrigðisyfirliti sem fylgdi umsókn dags. 29. október 2021. V bendir á að með undirritun sinni á umrætt heilbrigðisyfirlit hafi X lýst því yfir að „...heilsufarsupplýsingar væri veittar af hans bestu vitund rétt og sannleikanum samkvæmt og að honum væri ljóst að rangar eða ófullnægjandi upplýsingar kynni að valda missi bótaréttar að hluta eða öllu leyti og að greidd iðgjöld tapast“. Aukinheldur hafi X staðfest með undirritun sinni á umsókn að V noti bæði eigin reglur og reglur endurtryggjanda á hverjum tíma við áhættumat. V bendir á að í umsókn hafi komið fram að X kvaðst ekki hafa haft nein af þeim einkennum eða vandamálum sem þar er spurt sérstaklega um og kvaðst ekki hafa farið í neina tegund rannsókna, blóðrannsóknar eða sýnatöku á síðustu fimm árum, auk þess sem hann kvaðst hafa verið heilsuhraustur síðastliðin þrjú ár. V telur að upplýsingar úr sjúkraskrá X sýni að þessar upplýsingar hans hafi ekki verið réttar og bendir á í apríl 2020 komi fram að blóðsykur hans hafi mælst 6,5 sem og hafi mælst D-vítamínskortur í blóðrannsókn. Einnig hafi í júlí 2021 komið fram upplýsingar um að X hafi leitað til læknis vegna mál- eða taltruflunar, hafi haft hjartsláttartruflanir og þá greindur með taltruflun. Einnig hafi í september 2021 sést í ómskoðun af heila óeðlileg rýrnun á „temporal svæði vinstra megin“ og tilvísun send á Landakot vegna þess. Einnig vísar V til þess að það komi fram í sjúkragögnum að X hafi farið í mænuvökvatöku hinn 26. október 2021, eða þremur dögum áður en hann sótti um váttryggingar hjá V. Í þessu felist að X hafi gefið rangar upplýsingar um heilsufar sitt á umsókn og ef þessar upplýsingar hefðu legið fyrir þá hefði ekki verið unnt samkvæmt vinnureglum V að samþykkja umsókn um sjúkdóma- og líftryggingu. Einnig vísar V til samskipta sinna við endurtryggjanda máli sínu til stuðnings. V telur að orsakasamband milli þeirra heilsufarsupplýsingar sem vanrækt hafi verið að gefa og þess meins sem X hafi fengið skipti ekki máli, enda hefði X ekki fengið útgefnar váttryggingar hefðu réttar upplýsingar legið fyrir og þannig sé engin greiðsluskylda fyrir hendi af hálfu V.

M telur að hún eigi rétt til bóta úr bæði sjúkdómatrygging og líftryggingu X. M vísar því á bug að X hafi vanrækt upplýsingaskyldu sína þegar hann sótti um umræddar váttryggingar. Í fyrsta lagi bendir M á að þó komi fram upplýsingar um blóðsykurs- og D-vítamínmælingu X í apríl 2020 hafi aldrei komið til álita að X hafi verið með of háan blóðsykur eða sykursýki í heimsóknnum hans til lækna síðar og þorri Íslendinga líði D-vítamínskort. Í öðru lagi vísar M til þess að X hafi ekki fengið upplýsingar um að hann hafi fengið „stroke“ fyrr en í ágúst 2022, þ.e. eftir töku trygginga. Einnig hafi óreglulegur hjartsláttur ekki kallað á sérstaka meðferð. Loks bendir M einnig á að í sjúkraskrá X hafi ekki komið fram fyrir töku váttrygginga að hann hafi verið með nokkurn sjúkdóm eða grunur um slíkt. M telur að ekki sé óeðlilegt að X hafi sætt rannsóknum og blóðrannsóknnum þar sem hann hafi þurft að standast lækni skoðun sem sjómaður. Auk þess hafi X verið vinnufær allt fram á sumar 2022 þegar hann hafi greinst með krabbamein. Einnig áréttað M að X hafi látist úr meini sem tengist ekki þeim upplýsingum sem V haldi fram að hann hafi vanrækt að veita. Þrátt fyrir rannsóknir á árunum 2020 og 2021 komi

ekki fram í lækisfræðilegum gögnum að grunur hafi verið um krabbamein í lifur sem X greindist síðar með í ágúst 2022.

Álit.

Ágreiningur málsins hverfist um hvort X hafi vanrækt upplýsingaskyldu sína skv. 1. mgr. 82. gr. laga um váttryggingarsamninga nr. 30/2004 við umsókn um sjúkdóma- og líftryggingu hjá V og ef svo er hvaða áhrif það hafi á rétt M til bóta í skilningi 83. gr. sömu laga.

Í stöðluðu eyðublaði V, sem nefndist heilbrigðisýfirlýsing, koma m.a. fram spurningar um hvort væntanlegir váttryggingartakar hafi m.a. haft hjartasjúkdóma eða einkenni frá hjarta, hækkaðan blóðsykur, einkenni frá taugakerfi eða hafi síðustu 5 ár verið í rannsóknnum, blóðrannsóknnum eða sýnatökum vegna sjúkdóms, gruns um sjúkdóm, einkenna eða slyss. Öllum þessum spurningum svaraði X neitandi við umsókn sína um váttryggingar.

Í gögnum málsins kemur fram að X hafi mælt með tiltekin gildi blóðsykurs í apríl 2020 og D-vítamínskort. Að upplýsa V ekki um þessar mælingar telst óveruleg vanræksla af hálfu X en þegar kemur að þeim lækisfræðilegu rannsóknnum sem M undirgekkst stuttu fyrir töku váttrygginga vegna taltruflunar, sérstaklega mænuvökvatöku þremur dögum fyrir umsókn um váttryggingar, verður að ætla að X hafi mátt vera ljóst að slíkar upplýsingar gætu haft áhrif á mat V á áhættu vegna persónutrygginga. Vanræksla á að veita slíkar upplýsingar, þó X hafi verið að fullu vinnufær, verður að teljast ekki óveruleg í skilningi 2. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga.

Þegar tekin er afstaða til þess hvort takmarka eigi ábyrgð váttryggingafélags í heild eða hluta ber skv. 3. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga að líta til fjögurra þátta skv. athugasemdum við umrædda grein í frumvarpi til laga um váttryggingarsamninga. Nánar tiltekið er þar átt við að meta þurfi í fyrsta lagi hvaða áhrif vanrækslan hafi hafi haft fyrir mat váttryggingafélags á áhættu þess, í öðru lagi ber að líta til þess hve sök váttryggingartaka var mikil, í þriðja lagi með hvaða hætti váttryggingaratburður varð og í fjórða lagi ber að líta til atvika að öðru leyti. Hér verða allir þessir þættir raktir og áhrif hvers og eins þeirra á hlutfall takmörkunar á ábyrgð V.

Í gögnum málsins kemur fram að ef V hefði haft réttar upplýsingar um heilsufar X við töku sjúkdóma- og líftryggingar hefði V skv. bréfi endurtryggjanda þurft að fresta gildistöku váttryggingar þar til greining frá Landakoti lægi fyrir. Má því ætla að M hefði haft takmarkaðri möguleika á persónutryggingum hefði hann gefið réttar upplýsingar um heilsufar sitt.

Sök X lýtur að því að hafa ekki gefið upp í heilbrigðisýfirlýsingu að hann hafi verið til rannsókna vegna taltruflunar og að hafa farið í mænuvökvarannsókn. Eins og áður kemur fram telur nefndin að vanræksla á því að láta vita af þeim rannsóknum feli í sér meira en óverulega vanrækslu þannig að sökin er meira en óveruleg. Ekki verður þó með skýrum hætti ályktað af gögnum málsins að M hafi mátt vera ljóst að mögulegar niðurstöður þessara rannsókna hefðu leitt til alvarlegs sjúkdóms og verður sök hans því ekki metin mikil þegar þessi þáttur 3. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga er metinn.

Hvað varðar þriðja þáttinn í mati á takmörkun varðar þá segir í fyrrnefndum athugasemdum með 20., sbr. 83. gr. laga í frumvarpi til laga um váttryggingarsamninga að meta þurfi hve náíð orsakasamband er á milli þess að váttryggingartaki vanrækir að veita upplýsingar um heilsufar sitt og váttryggingaratburðar. Þá segir að ef upplýsingarnar skipti engu máli fyrir það að váttryggingaratburður varð eigi þær ekki að skipta máli fyrir ábyrgð félagsins. Í dómi Landsréttar í máli nr. 24/2020 kom fram sú túlkun réttarins að ekkert orsakasamband væri milli váttryggingaratburðar sem fól í sér slit á hásin og þeirra heilsufarsupplýsinga sem váttryggingartaki í því máli hefði vanrækt að veita og þannig yrði ekki litið svo á að vanræksla á að veita þær upplýsingar leiddi til þess að fella bæri ábyrgð niður að hluta eða í heild. Í sama dómi Landsréttar í máli nr. 24/2020 er hins vegar ekki fjallað um það sem kemur einnig fram í fyrrnefndum athugasemdum með 20., sbr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga þar sem segir að komi til ágreinings á milli váttryggingartaka og váttryggjanda um ábyrgð félagsins verði dómstólar að hafa svigrúm til að meta hvert sambandið er á milli váttryggingaratburðar og vanræktar upplýsingaskyldu til þess að geta metið hvort eða í hve ríkum mæli ábyrgð félagsins yrði felld niður.

Nefndin telur að það verði að taka tillit til alls texta umræddra lögskýringargagna við mat á þýðingu þeirra. Þannig telur nefndin ekki unnt að túlka ummæli í lögskýringargögnum þannig að þegar eðli heilsufarsupplýsinga, sem váttryggingartaki vanrækir að veita váttryggingafélagi, eru ekki með skýrum hætti tengd váttryggingaratburði, sé hægt að útiloka með öllu að V geti takmarkað ábyrgð sína, heldur verði að meta það sjálfstætt innan þessa þriðja þátta heildarmats sem líta verður til þegar hlutfall

takmörkunar á ábyrgð er metin. Þegar litið er til aðstæðna í máli M verður að líta til þess að þær upplýsingar sem X vanrækti að veita V í aðdraganda vátryggingarsamninga sýna ekki tengsl við þann sjúkdóm sem hann síðar greindist með og leiddi til dauða hans. Þessi þriðji þáttur matsins felur því ekki í sér að V geti takmarkað ábyrgð sína vegna hans, sem dregur úr áhrifum á heildarmatið.

Með hliðsjón af atvikum öllum, þ.e. sjálfstætt og allra þeirra fjögurra þátta sem ber að líta til við beitingu 3. mgr. 83. gr. laga um vátryggingarsamninga verður að líta svo á að heimildir V til að takmarka ábyrgð sína séu minni en meiri og sanngjarnt að leggja til grundvallar að þær séu sem nemur fjórðungi af heildarfjárhæð bóta.

Í vátryggingarskilmálum sjúkdómatryggingar verður ekki séð að V geti borið fyrir sig að bótaréttur sé ekki fyrir hendi, en krafa um greiðslu bóta átti sér stað hinn 8. september 2022, ekki er annað að sjá að X hafi fengið krabbamein í skilningi 11. gr. skilmálanna og lifði í þrjátíu daga frá greiningu, sbr. a. liður 2. gr. sömu skilmála. Greiðsluskylda er því fyrir hendi úr sjúkdómatryggingu X sem nemur $\frac{3}{4}$ hlutum heildarbóta. Ekki verður af gögnum málsins fyllilega ráðið hvort M fari með forræði á málum dánarbús X og verður því ekki slegið föstu að M eigi beinan rétt til greiðslu þeirra bóta þó sömu sjónarmið um upplýsingaskyldu X sem vátryggðs myndu eiga við um heimild V til takmörkunar á ábyrgð. Þetta þýðir því einnig að M sjálf, sem maki í skilningi 2. mgr. 100. gr. laga um vátryggingarsamninga, á að minnsta kosti rétt til bóta sem nemur $\frac{3}{4}$ hlutum heildarbóta úr líftryggingu X hjá V.

Niðurstaða.

Greiðsluskylda V vegna sjúkdómatryggingar er $\frac{3}{4}$ hluti heildarbóta.
M á rétt til greiðslu $\frac{3}{4}$ hlutar heildarbóta úr líftryggingu hjá V.

Reykjavík, 6. júní 2023.

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðmundur Stefán Martinsson